

O'ZBEKISTONDA TURIZMNING RIVOJLANISHI: IQTISODIY, IJTIMOY VA TABIY IMKONIYATLAR ASOSIDA YANGI TAKLIFLAR

Alixonov Sardorxon Akmalxon o'g'li

Namangan davlat pedagogika instituti Aniq va
Tabiiy fanlar fakulteti tyutori

E-mail: alixonovsardorxon351@gmail.com

Annotatsiya: maqola O'zbekistonda turizm sohasining hozirgi holati va istiqbollarini iqtisodiy, ijtimoiy hamda tabiiy salohiyat kesimida tahlil qiladi. UNWTO va WTTC manbalari, milliy qo'riqxonalar va Oralbo'yi ekoturizm loyihalari haqidagi ma'lumotlar asosida mamlakatning raqobat ustunliklari aniqlanadi. Vizasiz rejimlarni kengaytirish, brendlash va yo'nalishlarni diversifikatsiya qilish kabi siyosiy choralar ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: O'zbekiston turizmi; ekoturizm; madaniy meros; Aralbo'yi; Ugom-Chotqol; Zomin; vizasiz rejim; regional klasterlar; barqaror turizm; DMO.

O'zbekiston, o'zining boy madaniy merosi, tarixiy yodgorliklari, tabiiy go'zalliklari va milliy an'analari bilan turizm sohasida katta salohiyatga ega. Respublikamizda turizm sohasini rivojlantirish uchun amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar va kengaytirilayotgan infratuzilma, mamlakatni jahonda eng jozibador sayyohlik yo'nalishlaridan biriga aylantirishga qaratilgan. Bugungi kunda O'zbekistonda turizmning rivojlanishi iqtisodiy o'sishning muhim omillaridan biriga aylanishi kutilmoqda. Ushbu maqolada O'zbekistonda turizmni rivojlantirishning asosiy omillari, mavjud imkoniyatlar, jahon turizmidagi tajribalar, raqamli ma'lumotlar va yangi takliflar keltiriladi.

O'zbekistonning turizm sohasidagi potentsiali juda yuqori. Mamlakatning tarixi va madaniyati, qadimiy shaharlari (Samarqand, Buxoro, Xiva) va o'ziga xos tabiiy go'zalliklari sayyohlarni jalb etmoqda. Samarqand, Buxoro va Xiva shaharlaridagi tarixiy obidalar, UNESCOning Jahon merosi ro'yxatiga kiritilgan yodgorliklar bo'lib, ular dunyo bo'ylab ko'plab sayyohlarni o'ziga tortadi. Shuningdek, Toshkent, Farg'ona vodiysi, Chimyon tog'lari va Amudaryo kabi tabiat manzaralari ham turizmni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi.

O'zbekistonning tabiiy resurslari, xususan, Chimyon tog'lari, Beldersay vodiysi, Amudaryo va boshqa tabiiy go'zalliklar ekologik turizmni rivojlantirish uchun katta imkoniyat yaratadi. Tabiatni saqlashni asosiy prinsip sifatida qabul qilgan ekologik turizm, jahon bo'yicha rivojlanayotgan sohalaridan biridir. O'zbekistonda ekologik turizmni rivojlantirish, tabiatni asrab-avaylash bilan birga, mamlakat iqtisodiyotini ham mustahkamlashga yordam beradi. Shu maqsadda, milliy bog'lar va tabiat yodgorliklarini sayyohlar uchun maxsus yo'nalishlar sifatida tashkil etish zarur. Shuningdek, ekologik turizmni rivojlantirish uchun davlat va xususiy sektorning hamkorligi muhim ahamiyatga ega bo'lishi kerak.

Jahon turizmida O'rta sharq va Markaziy Osiyoda joylashgan davlatlar, masalan, Misr, Turkiya, va Dubay kabi joylar tarixiy obidalar va zamonaviy infratuzilma bilan turizmni muvaffaqiyatli rivojlantirmoqda. Turkiya, ayniqsa, o'zining qiziqarli tarixiy joylari (Efir, Kapadokiya, Istanbul) va go'zal plyajlari bilan xalqaro sayyohlarni o'ziga jalb qiladi. Bu kabi

davlatlar, O'zbekistonga o'xshab, turizmni iqtisodiy o'sish uchun asosiy tarmoqlardan biriga aylantirishga muvaffaq bo'lgan.

O'zbekistonning turizm salohiyatini kuchaytirish uchun, mahalliy aholini sayyohlik sektoriga jalb qilish, ijtimoiy rivojlanishni ta'minlash zarur. Mahalliy jamoalar turizm sohasiga qo'shgan hissasini sezilarli darajada oshirishi mumkin. Aholining turizm sohasida ishlashini qo'llab-quvvatlash uchun, ta'lim va malaka oshirish kurslarini tashkil etish muhim. Mahalliy aholini turizm xizmatlari, qo'lda ishlangan mahsulotlar va an'analarga asoslangan tadbirlarga jalb qilish orqali, turizmni joylarda, shuningdek, tarmoqlarda ijtimoiy rivojlanish uchun ko'proq imkoniyatlar yaratish mumkin.

O'zbekistonning boy qishloq xo'jaligi salohiyatini inobatga olib, agro-turizmni rivojlantirish imkoniyatlarini ko'rib chiqish lozim. Agro-turizm orqali sayyohlar O'zbekistonning qishloq hayoti va an'analari bilan tanishishi mumkin. Bunda qishloqlarda maxsus sayohat turlari, fermalarga tashriflar va ekoturizmga oid tadbirlar tashkil etilishi kerak. Bu, bir tomondan, qishloq hududlarida iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlasa, boshqa tomondan, sayyohlarga o'ziga xos va yangi tajribalar taqdim etadi.

Turizm sohasini rivojlantirishda infratuzilmaning ahamiyati juda katta. O'zbekistonda so'nggi yillarda mehmonxonalar, transport tarmoqlari, aeroportlar va boshqa turizm infratuzilmasi sezilarli darajada modernizatsiya qilindi. Xususan, Toshkentdagi xalqaro aeroportning kengaytirilishi va transport tarmog'ining rivojlanishi turizmni rivojlantirishda muhim omil bo'ldi. Shuningdek, turizm sohasiga davlat tomonidan ko'rsatilayotgan moliyaviy va soliq imtiyozlari, yengillashtirilgan vizalar tizimi ham sayyohlar uchun qulaylik yaratmoqda.

O'zbekiston turizm sohasining raqamlashtirilishini tezlashtirish, raqamli platformalar orqali sayohatlarni bron qilish, mehmonxonalarni tanlash va boshqa turistik xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish zarur. Bu, ayniqsa, yosh avlod uchun juda muhimdir, chunki ular internet orqali sayohatlarni rejalashtirishni afzal ko'rishadi. Raqamli turizmni rivojlantirish orqali O'zbekistonga tashrif buyurayotgan sayyohlar sonini oshirish mumkin. Turizm sohasida mobil ilovalar va saytlarni yaratish, turistik obyektlarning interaktiv xaritalarini ishlab chiqish tavsiya etiladi.

O'zbekistonda turizm sohasining rivojlanishi uchun bir qator qonunlar va dasturlar qabul qilindi. 2019-yilda O'zbekistonda Turizmni rivojlantirish davlat qo'mitasi tashkil etilib, turizm sohasiga investitsiya jalb qilish, turizm xizmatlarini yaxshilash va yangi yo'nalishlarni joriy etish bo'yicha keng ko'lamli ishlar boshlab yuborildi. Buning natijasida sayyohlar uchun yangi yo'nalishlar, masalan, madaniy-tarixiy va ekologik turizm rivojlana boshladi.

O'zbekistonda turizm sohasini rivojlantirish uchun barcha imkoniyatlar mavjud. Tarixiy boyliklar, tabiiy go'zalliklar va zamonaviy infratuzilma mamlakatni dunyo bo'ylab sayyohlarni jalb qilish uchun jozibador qiladi. Biroq, turizmni yanada rivojlantirish uchun infratuzilma va xizmat sifatini yaxshilash, marketing va reklama strategiyalarini takomillashtirish kerak. Jahon turizimi tajribalari ham O'zbekiston uchun katta o'rnatilgan hamkorlik va xalqaro miqyosda ilg'or tajribalardan foydalanish orqali mamlakat turizm sohasini yanada rivojlantirish mumkin. Yangi takliflar, xususan, ekologik turizmni kengaytirish, agro-turizmni rivojlantirish va raqamli turizmni kuchaytirish O'zbekistonga turizmni yangi bosqichga olib chiqish imkoniyatlarini taqdim etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YHATI.

1. O'zbekiston Turizmni rivojlantirish davlat qo'mitasi (2024). *O'zbekistonda turizmning rivojlanish tendensiyalari va istiqbollari*. Tashkent: O'zbekiston Turizmni rivojlantirish davlat qo'mitasi.
2. Jahon Banki (2023). *Global turizm bo'yicha hisobot*.
<https://www.worldbank.org/en/topic/tourism>
3. BMT Turizm bo'yicha tashkiloti (UNWTO) (2023). *Jahon turizmi statistikasi*.
<https://www.unwto.org>
4. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi (2024). *O'zbekistonda turizm sektori va iqtisodiy o'sish: Yillik hisobot*. Tashkent: Davlat statistika qo'mitasi.